

SPIŠSKÝ PATRIOT

NOVINY PRE NOVOVEŠŤANOV TELOM AJ DUŠOU

I apríl 2014

Ešte raz o cestách
a chodníkoch
v našom meste
...
strana 1-2

Apríl sa začal dňom:
vtákov a pietnou
spomienkou
...
strana 4

Apríl – mesiac
lesov, alebo ako
vzniká les
...
strana 5

Už tri roky svieti
na horolezeckom
nebi hviezda
Jana Čecha ...
strana 8

Pred nedávnom som stretol jedného známeho. Zrelý päťdesiatnik a pod okom mal poriadnu modrinu. Keďže ho poznám ako človeka mierumilovného, žijúceho usporiadaný život, nová „ozdoba“ jeho tváre ma prekvapila. Rovnako aj vysvetlenie, ako k nej prišiel: „Prechádzal som cez tú pasáž pri Sintre. Stála tam partia mladých chlapcov a dievčat, asi stredoškólači. Z ničoho nič ma napadli, zrazili na zem a tam do mňa aj kopali. A dievčatá si to nahrávali na telefóny. Vtedy ma bolelo telo, teraz ma bolí duša. Nechápem, kde si v tých mladých ľuďoch berie taká zloba.“ Neskrýva sklamanie. Na mesto, v ktorom žije, ale nezanevrel. Len sa začal istým miestam vyhýbať. Vyšiel som si bicyklom na letisko. Nie okolo tehelne, ale okrajom Kozieho vrchu, popri Vilčurni. Míňajúc rodinné domy ma pri jednom z nich zarazil nezvyčajný pohľad. Spoza plotu na mňa vrčali dva psi, patriace medzi bojové plemená. Dom, ktorý strážili nenasvedčoval tomu, že skrýva také obrovské bohatstvo, aby ho strážili také, hrozivo vyzerajúce, zvierať. O chvíľu sa zjavil majiteľ domu - dôchodca v montérkach. Dali sme sa do reči a ja som si nechal vysvetliť, čo také vzácne strážia jeho psi. „Jablká, mrkvu, zemiaky“ začal svoje vysvetľovanie s úsmevom satrý pán. A pokračoval: „Naozaj. Bývam pri ceste, po ktorej chodia ľudia z Vilčurne do mesta. Do školy, na nákupy, alebo sa len tak flákať. Kým som nemal tieto psi, liezli ku mne domov cez plot. Očesali mi ovocné stromy, vytrhali zeleninu a keď som na nich skúsil kričať, vyhrážali sa mi, nadávali a párkrát mi kameňmi rozbili okná na dome. Teraz už cez plot neprelezú.“ Na ulici smerujúcej k Vilčurni majú na bezpečný a pokojný život ľudia úplne iný názor, ak napríklad obyvatelia víl vo Ferčekovciach.

BEZPEČNOSŤ V NAŠOM MESTE

K spokojnému životu obyvateľov mesta patrí aj ich pocit bezpečia v ktorúkoľvek hodinu a na ktoromkoľvek mieste Spišskej Novej Vsi. Takto neohrozene sa kedykoľvek a kdekoľvek Novovešťania pohybovať nemôžu. Na druhej strane, naše mesto určite nepatrí k tým menej bezpečným. Rastúca agresivita istých skupín ľudí je ale fenoménom, ktorý centrum Spiša neobchádza. Rovnako, ako ho neobchádza sľubovaný zvýšený počet policajných pochôdzkárov.

Len pred nedávnom sa vo všetkých médiách objavila šokujúca správa zo Spišskej Novej Vsi. Za bieleho dňa, na sídlisku Mier, prepadol mladý muž poštovú doručovateľku, roznášajúcu dôchodky. Ukradol jej peniaze a pichol ju do nohy. Pred vykrvácaním ju zachránil včasný zásah záchranárov a operácia v nemocnici.

Raz večer, ako zvyčajne, som si zapol telku. Ako zvyčajne, nahruli sa na mňa seriálové príbehy. Prepínam, prepínam, kým nenarazím na nejaký film. Po chvíli sa mi to podarilo. Nejaká americká klasika. Nie o filme však chcem hovoriť, ale o tom, čo som si v ňom všimol a všimne si ktokoľvek v hociktorom z amerických filmov,

odohrávajúcich sa v reálnom čase a v niektorom s reálnych miest. Ľudia na uliciach stále stretávajú policajtov. Obchádzkari poznajú nielen svoje okrsky, ale aj veľa ľudí, ktorí v nich žijú. Šerif (u nás náčelník mestskej polície) je prirodzenou autoritou, ktorá sa kvôli bezpečnosti obyvateľov

pokračovanie na str. 2

Editoriál

Viac než iné mesiace sa apríl spája s pocitmi nádeje. V stromoch sa rozprúdi miazga, na ich vetvách sa objavujú lístky a po nich aj kvety. Stávajú sa prísľubom, že neskôr prinesú aj plody a dajú tak zmysel ich existencii. Aj vo zvieracej ríši nastáva poriadny „poprask“. Apríl možno spokojne nazvať mesiacom mláďat. Priestor dostáva nový život. Nie náhodou sú práve malé a milé kuriatka, či jahniatka asi najtypickejšími symbolmi jari. Prvé teplé dni ale nevyťahujú len kvety zo zeme, ale aj ľudí z ich domovov. Tí starší si po zime v slnečnom kúpeli vyhrievajú kosti. Mladší si vychutnávajú prechádzky v prírode, alebo špacírky neodolateľným centrom nášho mesta. Vrátili sa na neho už aj obľúbené terasy. Ale to najdôležitejšie, čo jar prináša, je stretávanie sa. Človek je spoločenský tvor a jeho prirodzenými priateľmi nie sú obrazovky televízorov, alebo monitory počítačov, ale iní ľudia. Častejšie stretnutia a komunikácia sú obohacujúce. Žijeme v malom meste, ktorého kolorit a jedinečnosť tvoríme aj my - jeho obyvatelia. Nie je nič smutnejšie, ako prázdne, neživé námestie. A naopak, keď centrum mesta ožije ľuďmi a ruchom ich rozhovorov, znamená to, že mesto žije a ešte viac sa páči aj jeho návštevníkom a turistom. Ak sa v ňom budú cítiť príjemne aj oni, pochvália ho aj po návrate domov. Takže sme to my, novoveskí Patrioti, ktorí môžu pre svoje mesto veľa urobiť. Napríklad len tým, že sa budeme častejšie stretávať, rozprávať, jednoducho, ak budeme mať k sebe bližšie. **-le-**

Veriaci troch cirkví sa spojili

Slávnostný pašiový ekumenický sprievod spojil na Veľký piatok veriacich troch cirkví. Pre duchovnú posilu si prišli rímskokatolíci, evanjelici i grekokatolíci.

Veriaci zo Spišskej Novej Vsi a blízkeho okolia si pripomenuli Ježišovo utrpenie symbolicky, ťažkým dreveným krížom. Ten prenášali chlapi od chrámu evanjelikov, k chrámu rímskokatolíkov a nakoniec sa putovalo ku grekokatolíkom. „Nedokážem si predstaviť, ako by som zvládol tento kríž uniesť sám. Každý Veľký piatok rozmýšľam nad tým, čo musel vydržať Ježiš Kristus, aby nás vykúpil, spasil a zabezpečil nám večný život,“ vyjadril sa muž, ktorý si počas sprie-

vodu vyskúšal aspoň na chvíľu rolu Krista. Počas troch zastavení mali stovky veriacich priestor na zamyslenie sa nad významom a odkazom Veľkého piatku. Novovešťania si takto pripomenuli ukrutnú smrť Ježiša Krista, ktorý sa nechal ukrižovať za ľudí na celom svete. Veriaci rôznych vierovyznaní v metropole Spiša spoločne prežili tajomstvo Veľkého piatku. Pred kostolom každej z cirkví zbor zaspieval krásne

piesne. Potom predniesol kňaz danej cirkvi posolstvo tohto tajomného dňa. Aj tento ekumenický sprievod ukázal, že aj keď má každá cirkev svoje špecifiká, jej veriaci sa dokážu zjednotiť a rešpektovať. **-sim-**

Ešte raz o cestách a chodníkoch v našom meste

V minulom čísle Patriota sme sa venovali téme spišskonovoveských ciest a chodníkov podrobne. Až po našej uzávierke sme dostali aj odpovede na otázky, ktoré sme poslali zodpovedným pracovníkom Mestskému úradu. Preto otázky aj odpovede uverejňujeme teraz.

Koľko km chodníkov a ciest má mesto v správe?

Mesto eviduje a spravuje približne 100 km ciest a viac ako 200 km chodníkov.

Koľko sa ušetrilo na zimnej údržbe a ako budú tieto peniaze využité?

Na zimnej údržbe sa doposiaľ ušetrilo 70 tis. EUR, rozpočet však pokrýva výkon údržby za celý kalendárny rok (t.j. aj mesiace október, november a december). O presnom čísle je teda predčasné hovoriť. Predpokladáme

pokračovanie na str. 2

pokračovanie zo str. 1

mesta môže postaviť aj proti starostovi. Iné právomoci, možnosti, ale aj autoritu majú „čierni šerifovia“ na Slovensku. Hoci úlohy majú rovnaké. Aj náš rozhovor začína náčelník Mestskej polície Michal Komara číslami: „V priebehu roka 2013 v zásehovej, hliadkovej a na stálej službe odpracovali celkom 36 161 hodín, z toho v dennej službe 20 863 hodín a nočnej 15 298 hodín. Celkom bolo vykonaných 8364 zákrokov.“ Najčastejšie mestskí policajti riešia dopravné priestupky, ale Komara priznáva nárast priestupkov voči verejnému poriadku. Jedným dychom dodáva: „Hliadky vo večerných a nočných hodinách hlavne v centre mesta, v okolí pohostinstiev, zábavných zariadení, klubov a diskotiek s nočnou prevádzkou zistili a objasnili 2 432 priestupkov.“ Čísla ale nepovedia nič o tom, či a ako sú obyvatelia mesta s prácou mestských policajtov spokojní. Tí, podľa slov svojho náčelníka, počas hliadkovej činnosti sledujú miesta, kde sa verejný poriadok porušuje opakovane, ale reagujú aj na aktuálnu bezpečnostnú situáciu. Za najnáročnejšie obdobie považuje leto. Vtedy úradujú prázdniny a alkohol. „Hlavne mládež, ktorá využíva prázdniny na rôzne stretnutia, ktorými častokrát ruší nočný klud. Smutné je však to, že dochádza k porušovaniu verejného poriadku a požívaniu alkoholických nápojov čoraz častejšie nielen mladistvými, ale aj maloletými osobami.“ Svoje vie o zaisťovaní bezpečnosti pre obyvateľov

mesta poslanec Košického samosprávneho kraja a Novovešťan ako repa, Rasťo Javorský. „Bývam v centrálnej časti mesta a tu býva rušno najmä v piatkové a sobotňajšie noci. Neraz až do rána. Hlavne opitá mládež sa stará o to, aby mali rodiny s malými deťmi, alebo ľudia, ktorí pracujú aj cez víkend, prerušovaný spánok. Moji priatelia z Gorazdovej, Hviezdoslavovej, či Levočskej ulice už poznajú opilecký repertoár týchto spevákov naspamäť. Dva veľké a navštevované nočné podniky ľudom nalievajú, nechajú si zaplatiť a potom ich vypustia do ulíc. Nezávidím chlapcom v uniformách, ktorí potom musia bujaré oslavy v uliciach krotiť. Ale túto prácu si sami vybrali, berú za ňu platy, tak by ju mali robiť čo najlepšie.“

Už dlhšie si Rasťo Javorský všima prácu mestských policajtov. I napriek tomu, že ich právomoci sú obmedzené, očakáva od nich viac. „Mám pocit, že v súčasnosti sa mestskí policajti zmenili len na rozdávačov papúč a následne pokút. Je dobré, že každé ráno stoja pred jednou z našich škôl a dozerajú na prechod pre chodcov kadiaľ majú ísť deti do školy. Škoda, že jeden z nich nepomáha riadiť dopravu na problematických miestach, pri výjazde motorizovaných rodičov od škôl. Myslím, že by sme im boli vďační. Jedna časť mestskej polície funguje vynikajúco. Odchyt tŕlavých zvierat. Vedia zareagovať rýchlo a aktívne. Pracujú efektívne a nie efektne. V meste neexistuje problém s tŕlavými psami.“

Spišská Nová Ves našťastie nepripomína Divoký Západ, ani Divoký Východ. Ekonomická kríza ale priniesla aj k nám stratu pracovných miest a istôt. Narastá počet ľudí, ktorých zúfalstvo a chudoba donúti porušovať zákony. Rovnako ako tento trend, musí rásť aj aktivita a akcie-schopnosť ľudí v uniformách, ktorí sú platení za dohliadanie nad bezpečnosťou všetkých slušných Novovešťanov.

-le-

pokračovanie zo str. 1

však využitie čiastky v objeme cca 50 tis. EUR na riešenie bežnej údržby miestnych komunikácií, požiadaviek občanov resp. mestských výborov. **Ktoré cesty a chodníky bude mesto tento rok opravovať, resp. dávať úplne nové koberce?**

Odpoveď na túto otázku dá najbližšie mestské zastupiteľstvo, kde bude riešená 1. zmena rozpočtu. Mesto eviduje ako potrebnú výmenu asfaltových kobercov na najbližšie roky

predovšetkým na uliciach (Fabíniho, Levočská, Lipová, Hutnícka, Wolkerova - časť, Tr. 1. mája, Jánskeho - časť, Čajáka, Nezvala, Hviezdoslavova, Kocelova...).

Radi by sme dobudovali časť chýbajúcich chodníkov na Duklianskej ulici, Rázusovej, oprava chodníka na Jánskeho ulici, ďalej by chceli opraviť chodníky podľa požiadaviek mestských výborov - na sídliskách...

Kedy bude opravená cesta na Slovenskej ulici - hlboko osadené kanalizačné poklopy?

S dodávateľom sme predbežne dohodnuti na mesiac máj, jún - malo by sa jednať o poklopy v križovatke s Mudroňovou a Puškinovou ulicou.

Šuškanda

Pred nedávnom mi napísal obyvateľ ulice Jána Čajáka. Starší, skúsený a vzdelaný muž. S úžasom pozoruje, ako sa na niektorých miestach opravujú cesty. Opisuje to takto: „Do pravidelného geometrického tvaru, štvoruholníka sa vyreže postihnuté miesto. Z neho sa do hĺbky asi 3 cm vyberie stará asfaltová hmota. Takto pripravené miesto sa natrie penetračným náterom. Ale pozor! Nie po celej ploche otvoru pripraveného pre nový asfalt, ale len tak trocha - kozmeticky, po obvode. S malým,

10 cm širokým štetcom (aby sa ušetrila drahá penetračná hmota), aby to na novom asfaltovom povrchu bolo vidieť. Asfalt sa potom nahádže do nevyčistenej, zaprášenej diery a celá sa to prejde valcom. Na pohľad pekná práca, ale trvácnosť minimálna.“ Z jeho slov je cítiť sklamanie a nespokojnosť. Podobnú skúsenosť asi máme viacerí. A rovnako si asi láme hlavu nad tým, či má tento „úsporný“ systém práce nejaký zmysel. Viete si predstaviť gazdu, ktorý by si išiel kúpiť

nové vidly a vybral by si tie najhoršie? Síce najlacnejšie, ale po krátkom používaní by ich musel zahodiť a kúpiť si nové. A v obchode by opäť siahol po lacnom braku? Takýto gazda by asi rýchlo skrachoval. Dobrý gazda vie, že nie je taký bohatý, aby si kupoval lacné veci. A nejaký kurz dobrého gazdovania by mohli absolvovať aj strážcovia a správcovia obecnej kasy. Lebo v nej sú peniaze všetkých Novovešťanov, nielen tých, ktorí od nej majú kľúčik.

-le-

Peniaze, zdravie a bezpečnosť - to sú 3 základné potreby pre spokojný život všetkých ľudí, Novovešťanov nevynímajúc. Preto som sa medzi nich vybral s otázkou, ako oni vidia bezpečnosť v našom krásnom meste. A tu sú ich odpovede.

Matej, študent: „V meste sa cítim bezpečne, ale na sídlisku Východ, kde sa často pije, by mohli chodiť hliadky mestskej polície častejšie.“

Obyvateľka mesta: „Áno cítim sa bezpečne, myslím, že chodia často, polícia nemá nikde rezervy, páči sa mi, že tu po trhovisku chodia často, lebo sú tu bezdomovci.“

Jozef, invalidný dôchodca: „Po ôsmej nechodím vonku, takže večer Vám neviem povedať ako to je, ale cez deň idem, Áno, cez deň sa cítim bezpečne, aj stretávam policajtov, a často ich aj vidím keď chodia okolo trhoviska. Cez deň je to bezpečné.“

Matúš, podnikateľ: „Cítim sa bezpečne, skôr sa občas cítim byť šikovaný zo strany policajtov. Do policajného zboru by mali byť prijímaní rozhodne inteligentnejší ľudia, mali by byť robené IQ testy a rozhodne pod 120 IQ by ich nemali prijímať, lebo je to rozhodne alarmujúce ako dokážu niektorí policajti premýšľať, konať a hlavne ako dokážu veci doriešiť do úspešného konca.“

Dušan, pracujúci: „Cítim sa pomerne bezpečne akurát počas Spišských trhov to býva trochu divokejšie. Vidím, že policajti chodia po uliciach, nemám výhrady a nemám nič proti nim a ich práci.“

Najlacnejšie a najvýhodnejšie bývanie v Spišskej Novej Vsi

Najlacnejšie nové byty v SNV na predaj. Využite jedinečnú akciu!

1-izbový byt už od: 28 580 eur s dph

2-izbový byt už od: 40 000 eur s dph

3-izbový byt už od: 61 640 eur s dph

Pri odkúpení bytu garáž so zľavou 10%
(brána na diaľkové ovládanie, uzavretý a monitorovaný areál)

www.panoramacity-sro.sk

Chrapčiakova 688/29 | 052 01 Spišská Nová Ves
Tel.: 053/417 32 31, 417 32 39 | e-mail: panoramacity-sro@panoramacity-sro.sk

V 1. vlne bolo postavených 9 garáží (2 sú ešte voľné), v druhej vlne na jar 2014 dôjde k výstavbe 8 ks garáží.

- ohradený a monitorovaný areál
- automatická brána na diaľkové ovládanie
- prídte si zarezervovať svoju garáž

Cena garáže

8 990 €
vrátane DPH

www.panoramacity-sro.sk

Chrapčiakova 688/29 | 052 01 Spišská Nová Ves
Tel.: 053/417 32 31, 417 32 39 | e-mail: panoramacity-sro@panoramacity-sro.sk

Dedo Mikuláš, familiárne zvaný Mit'o má tri svoje zlatička: dvojročného labradorského retrievera Luka, osemročného vnuka Lukáša a trinásťročnú susedkinu dcéru Luciu. Cez týždeň majú čo robiť, ale v sobotu ráno sa u deda rozletia dvere a deti zavelia:

Ide sa do lesa. DNES NA BICYKLI CEZ FLAJŠER

Naše dnešné putovanie lesami a lúkami okolia mesta začína paradoxne v garáži, odkiaľ som vytiahol bicykle, lebo jar už ohriala prírodu a deti sa vždy tešia, keď môžu zakrútiť do pedálov a pri našej rýchlosti stačí behať popri aj Luk. Trasa, ktorú som vybral nie je dlhá, ale profilom určite nie najľahšia. Medzi cyklistami, ktorí radi jazdia po okolitých lesoch, patrí k stredne ťažkým. Z mesta sa vydávame na Košiarny briežok. Tu je možnosť viacero, ja som vybral cestu okolo tehelne a popri novovýstavbe rodinných domov za letiskom a potom okolo záhrad a horárni Jeka po starej asfaltovej ceste až k horárni na Košiarnom briežku. Tu prichádzame k orientačnému stĺpu a pokračujeme po asfálte dlhým tiahlym stúpaním po modrej cyklotrase až na Sedlo pod Medveďou hlavou. Priaznivci pešej turistiky, ale aj tí, čo majú radi pekné výhľady tu odložia na chvíľu bicykle a nenechajú si ujsť dva krátke výšľapy. Prvý smeruje vpravo a končí pri skalách Matky božej, odkiaľ je pekný výhľad cez lesy a doliny do srdca Slovenského raja, kde na horizonte kraluje zrezaný vrchol Havranej skaly a na západ výhľady na Vysoké Tatry. Druhá možnosť nás dovedie smerom vľavo po strmom, ale krátkom výstupe na Medvedie hlavu, odkiaľ sa zas môžete pozeráť severne na naše mesto, alebo južne do dolín, čo vedú na Mlynky a do Dediniek. Oba výstupy Vám zaberú zhruba hodinu času, ale tie pohľady do ďaleka stoja naozaj za to. Po návrate na východziu pozíciu v sedle Medvedej hlavy znova sadáme na bicykle (vždy po modrej značke) a cesta nás vedie zo sedla ďalej rovno, vždy mierne hore po bukovom a jedľovom lese, akurát, že asfaltku vystrieda štrk a miestami aj vodou zaliate výmole a popadané konáre stromov, takže jazda už nie je taká komfortná. Po výstupe na lúčku so skladosť dreva začneme mierne klesať k miestu, zvanému Flajšer. Na tomto mieste sa dá ďalej pokračovať rovno, strmo hore, južne na Hýľ a ďalej na Geravy, ale

naša trasa opíše veľký oblúk, otočí sa o 180 stupňov a v podstate rovnakým údolím, ale z druhej strany pomaly klesáme naspäť na sever k Novoveskej Hute. Cesta sa opäť mení na asfaltovú a pekným miernym zjazdom prichádza na Rybníky. Hneď za nimi si trochu zainprovizujeme a zabočíme prudko vpravo a do Novoveskej Huty prídeme po červenej trase náučného banského chodníka smerom od hálď bývalej uránovej bane a okolo kostola. V Novoveskej Hute na hlavnej ceste odbočíme vpravo hore cez dedinu po zelene značenej cyklotrase a stúpame až k na lúku, kde sa vpravo

odbočuje do Tepličky, my ale pokračujeme rovno, cez les, vychádzame na lúku pri Pieskovci a odtiaľ je do mesta už s bicyklom naozaj iba na skok. Trasa, ktorú som Vám dnes ponúkol, ako kombináciu klasickej cyklotrasy s odbočkami na výhľadové miesta, je ideálnym výletom na bicykloch, najmä ak počasie nie je super slnečné a ak si chcete trochu prevetrať pľúca a rozhýbať svaly dolných končatín. Na trase nie sú krkolomné výstupy, ani zjazdy, vedie po lesných a poľných cestách a zvládne ju každý priemerný cykloturista.

Michal Buza starší

Dĺžka trasy: cca 25 km
Doba prejazdu: cca 4 hod.
Max. prevýšenie: 450 m
Značenie: modrá a zelená cyklotrasa + bez značenia
Orientácia: Mapa Cykloregión Spiš, južná časť, mierka 1: 93 000

ZÁPISKY POSLANCA II.

Je to ako futbalový zápas. Hovorím o zasadnutiach poslancov, v mojom prípade poslancov Košického samosprávneho kraja. Každý z nás, poslancov, by mal byť schopný zvládnuť hru na všetkých postoch. Od brankára, cez obráncu, stredopoliaru, až po útočníka. Hra na každom z týchto postov vyžaduje špeciálne schopnosti, riadi sa špecifickými úlohami a to všetko s jediným cieľom - dosiahnuť úspešný výsledok. Musíte však byť pripravení na to, že každý zápas sa víťazstvom neskončí. Dôležité však je urobiť pre úspech všetko, čo je vo vašich silách. Ako každý zápas, aj ten náš, poslanecký, sa začína prípravou. Kým športovci sledujú počasie, rozoberajú silu súpera a pripravujú na neho taktiku, poslanci najprv prekontrolujú program rokovania. Z neho sa dozviem, o čom budeme rozhodovať. Nájdem v ňom svoje silné stránky, alebo slabiny. Preto sa musím pripraviť, aby súper nevyužili moje slabiny a mohli ma prevalcovať. Znamená to štúdium materiálov a

tém, v ktorých nie som expert. Najviac sa musím sústrediť na svoje silné stránky. Taktika je jasná - využiť naplno tie výhody, ktoré mi dáva znalosť, skúsenosť a dobrá spolupráca so spoluhráčmi. Futbalový zápas sa začína hvizdom rozhodcu. Ten náš, poslanecký, otvára predsedajúci, zvyčajne predseda Košického samosprávneho kraja, Zdenko Trebuľa. Prichádzajú prvé prihrávky, strely na bránku, občasné fauly, kľúčkovanie, vypichnutie lopty, zopár ofsajdov, útoky po krídle, hra do tela, nejaké tie hádky s rozhodcom a z času na čas aj góly. Ak preložíim športový slang do jazyka poslancov, znamená to, že v rámci kompetencií rozhodujeme o návrhoch, ktoré by mali pomáhať obyvateľom nášho kraja. A to v oblasti školstva, zdravotníctva, dopravy, sociálnych vecí, či cestovného ruchu. V sále sedia poslanci z 10 okresov. Každý z nich sa snaží potiť tričko za ten svoj. Rovnako aj my, Spišiáci. Pod dresmi, ktoré nás zaraďujú do jednotlivých okresov, ešte máme tie stranické. Pre mňa, a verím, že aj pre

väčšinu ostatných spoluhráčov, sú dôležitejšie tie prvé. Cieľom je streliť gól, pardon, vybaviť nejaké peniaze na opravy, rekonštrukciu, či novú výstavbu potrebných ciest, sociálnych zariadení, či škôl v okrese Spišská Nová Ves. Alebo dať pomocnú ruku potenciálnym zamestnávateľom a prilákať ich tak k nám. Všetko to môžu sledovať diváci. Nie na tribúne, ako pri futbale, ale prostredníctvom médií. Ak sa im naša hra zapáči, dajú nám šancu reprezentovať ich aj v ďalších zápasoch. A o to ide. **Rastislav Javorský**

Čo na to novoveská mládež?

Sú priamejši a otvorenejší ako ich rodičia. Menej skúsení, ale o to odvážnejší. Sú budúcnosťou tohoto mesta a ich názory by sme mali počúvať. Tak ako sa oni učia od nás, aj my sa môžeme naučiť niečo od nich. Ak chceme, aby nás najšikovnejší mladí ľudia hŕfne neopúšťali, a aby svoje schopnosti využívali v prospech svojho rodiska, mali by sme im dať priestor pre realizáciu. Spišský Patriot chce byť ich myšlienkam otvorený a preto vám teraz ponúkame názory jedného z mladých Novovešťanov.

Mozem povedať, že naša generácia si stále castejšie kladie otázky o svojej budúcnosti. Nájdem si po skončení štúdia prácu? Dá mi škola to, čo neskor budem môcť využiť? Oplatí sa mi zostať na Slovensku? Na koho sa obrátiť pri riešení otázok mojej budúcnosti? Najcastejšie sa o týchto témach radíme s rodičmi. Jasno do vecí ale môžu vnieť aj naši učitelia. Myslí si to aj moja učiteľka Mária Kalavská, ktorá tvrdí: „Dnesný mladý človek má toľko možností, že v konečnom dôsledku si niekedy vlastne nevie správne vybrať to, čo je pre neho najvhodnejšie. Je prirodzené, že v tejto fáze života potrebujú pomoc a radu. Skúsenosť mi ukázala, že často stačí málo – otvorený rozhovor, úprimný záujem, ochota alebo rada im pomôže nájsť riešenie.“ Z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že ľudský a spravodlivý prístup mojej učiteľky mi pomohol v neskorších rozhodnutiach reagovať trpezlivejšie a uvedomelejšie. Som jej preto

vdacný, veď aj vďaka nej som na vlastnej koži mohol pocítiť pravdivosť tvrdenia: „Dobrá rada nad zlato.“ Nenahradiťnú funkciu vo chvíľach rozhodovania sa by však mala mať rodina. Ako miesto a ľudia, na ktorých pomoc sa môžeme v ťažkých chvíľach spoľahnúť. Pri formovaní mojho názoru na moj budúci život zohrávali a stále zohrávajú rodičia a starší súrodenci veľkú rolu. Poznám však rovesníkov, ktorí to stastie nemajú. Neúplných rodín, ziaľ, pribúda. Aj moja učiteľka sleduje tento trend so znepokojením: „V súčasnej situácii, kedy rozvodovosť v krajine sa pohybuje na úrovni 40 % a stúpa, je mimoriadne dôležité ukazovať práve mladej generácii, že rozpad rodín vedie k rozpadu spoločnosti ako takej a k ďalším problémom. Dnes je veľmi populárne problémy riešiť únikom a zahodením vecí, ktoré nefungujú. Pretože oprava je omnoho náročnejšia, ako ľahký ústup. Preto je podľa mňa dôležité formovať mladých

k zodpovednosti za budovanie rodiny.“ Cesta k zmene a zlepšeniu sa musí narodiť v hlavách nasej mladej generácie. Veď ja, my sme generácia budúcnosti a budeme žiť v svete aký stvoríme. Jednou z ciest, ako premeniť slová na skutky je aj politika. Pre mnohých mladých je táto oblasť neatraktívna a nezaujímavá. Casto si myslia, že ich hlas nič nezmení. Nie je to pravda. Nic sa nezmení práve vtedy, ak sa nebudú o veci verejné starať. A potesilo ma, že moja učiteľka, Mária Kalavská, chce veci meniť k lepsiemu, práve cez politiku. Vysvetľuje to takto: „Ako človek pracujúci s mladými ľuďmi som sa rozhodla kandidovať ako poslankyňa do európskeho parlamentu, aby som ukázala, že zmeny sú nevyhnutné ciny a tým motivovala jednotlivcov k tomu, aby konali aj oni.“ A ja som rozhodnutý, že ľudí ako ona chcem v budúcnosti podporiť a dať im možnosť niečo pre nás spraviť.

Jan Stiffel

SPOMIENKY NA „STARÚ“ SPIŠSKÚ NOVÚ VES

JAR – AJ LÁSKY ČAS

MARÍNA JURÍČKOVÁ

Dnes o láske, lebo je tu jar, blíži sa máj a aj v „starej“ Spišskej v máji šlo o lásku... Nie, nebojte sa, nebudem vás otravovať tým, ako som sa vodila za ruku popri Hornáde s neskôr slávnym hercom, čo hral vo filme Bajaju aj Adama Šangalu a ako si ho potom naša mama podala a vyzauškovala. Ani tým, ako mi prejavili náklonnosť chlapeci z ročníka môjho bračeka, keď po mne hádzali kamienky a jeden mi pristál na hlave (ešte stále mám plešinku a jamôčku... ale ktože už o tom vie?). Ani sa nebudem rozplývať nad tým, ako za mnou pritrielila na bicykli moja prvá láska až zo Svitú. (To som už mala osemnásť, ale ešte stále sme boli obaja celkom nevinní.) A nechcem ani moralizovať nad tým, ako to dnes chodí, keď máme štrnásťročné zlatokopky a dvanásťročné mamičky, ani nad tým, ako mi lezie na nervy, keď vidím dvojicu, ako si kráča po meste, alebo sedí v kaviarni, či pizzerii a každý sa zaoberá niečím iným a niekým iným na svojom mobile, či tablete, dočerta...!

Poviem vám, ako som sa ja zamilovala do filmu a môj braček do divadla.

Kino Tatry nám otváralo dvere do veľkého sveta. Riaditeľom kina bol Janko Maľučký, priateľ mojich rodičov zo štúdií vo Viedni. On sa so mnou – sopláňou – rozprával o filmoch i o tom, čo som videla, o čom to bolo, prečo sa dialo to, či ono na plátne. Bohužiaľ, smutne skončil, lebo sa beznádejne zamiloval do vlastnej ženy a spreneveril kvôli nej majetok kina – celkom ako vo filme. Ale my, pubertáči sme prežívali zázrak, ktorý sa už nebude opakovať. Pekne sme sa obliekli, vystáli rad na lístky a potom v tom úžasnom prítmí (kde sme sa občas nesmeli, ale s riadnou elektrickou iskrou dotýkali) sme prežívali veľké drámy s hviezdami: Marcello Mastroianni, Anita Eckberg, Gina Lollobrigida, Gérard Philippe, Jacques Tati, Tatjana Samojlovová, Dirk Bogard, Marilyn Monroe, Gregory Peck, Vjačeslav Tichonov, Pierre Brice... áno, vystrihovala som si ich obrázky z novin a lepila do zošita. Prepisovala som si o nich informácie a bola som striedavo zamilovaná do Jozefa Adamoviča, Vjačeslava Tichonova a Gregoryho Pecka. Každá návšteva filmu bola slávnosť. Žiadne pukance a kokakola. Zážitok. Po prvé preto, že som si ho musela zaslúžiť a potom – pretože to tak vnímal aj svet okolo mňa. Ale hlavne: tie filmy prinášali posolstvá, ktoré boli zrozumiteľné, silné a hlboké. Neuchvacovali nás vonkajšími efektmi, ani brutálnymi scénami, či lascívnymi pózami. Príbehy boli príbehmi, city citmi, morálka a mravné zásady pretrvali, aj keď boli podrobované rôznym skúškam. S tým sme vyrastali a to nám asi pomáhalo aj nevnímať, alebo len okrajovo skutočné problémy, s ktorými zápasili naši rodičia. Lebo skutočnosť nebola nijako ružovúčká. Otec si po nociach zarábal kreslením projektov na domy,

večne bol na služobných cestách, rodina stále nebola omilostená. Dozvuky päťdesiatych rokov pretrvávali dlho. Ale nezabúdajme, že na Spiši vždy boli a žili aj slušní a dobrí ľudia. Naša mama dostala prácu v Dedinskodivadle v Spišskej Novej Vsi. Konečne sa dostala k tomu, čo kedysi študovala. Už vedela trochu lepšie po slovensky a v divadle sa aj rýchlo učila hovoriť spisovne a so správnym prízvukom. Lenže – dramaturgiu robiť nemohla – tak robila prevádzkarku. Otec jej pomáhal písať fermany, chodil po ňu po predstaveniach, čakával na ňu po zájazdoch a občas jej prekladal zvláštne vety, ako napríklad túto: „Pani – už som jim hvarel, že na huš nešveci“, čo jej opakoval údržbár a elektrikár v jednej osobe (dnes by sme povedali, že mal kumulovanú funkciu), ujo Nagy. Za ten svet nepochopila, že ide o labuť nad vchodom, na ktorú nesvietilo svetlo a bolo treba vymeniť žiarovku. Až otec rozlúštil, že ide o hus a keďže na ňu nesvieti, asi to bude... Pri dobrej vôli nakoniec všetko zvládla a my s ňou. A tak sa stalo, že pri hre s väčším obsadením musela na javisko aj ona a keď bolo treba dieťa, bol tam samozrejme aj môj malý brat. Nečudo, že sa mu ten úžasný svet na rampe zapáčil. Všetci ho mali radi, nik ho nevychoval, nekarhal, nekontroloval, či má čisté ruky a nekázal mu prepísať úlohu. Na javisku bol ako ryba vo vode. Škoda, že sa v šesťdesiatom ôsmom všetko tak zopsulo, že nešiel študovať herectvo. Lebo divadlo navždy ostalo jeho láskou. So zápalom a nasadením robil divadlo malých javiskových foriem, hral a spieval, písal aj komponoval. Ale nie on sám, veľa ľudí v tých časoch ostalo stáť pred bránami vytúžených snov. Taká bola doba, povie sa dnes. Čo povieme o dnešnej dobe zajtra?

Apríl sa začal Dňom vtákov a pietnou spomienkou

Jeden z najpopulárnejších dní v roku má mnoho prívlastkov. 1. apríl zvykneme nazývať Dňom bláznov, vtákov, začína sa mesiac lesov a my na každom kroku môžeme sledovať, ako sa príroda po zime prebúda. Paradoxne, u ľudí sa začína prejavovať jarná únava.

Žiadnu jarnú únavu nepociťovali pracovníci Správy Národného parku Slovenský raj (NP SR). Práve naopak. Na Deň vtákov pripravili pre žiakov spišskonovoveských škôl jednu nezabudnuteľnú akciu. Riaditeľ Správy, Tomáš Dražil, prezradil: „Je jednou z našich úloh vytvárať pozitívny vzťah ľudí k svojmu životnému prostrediu. A v prípade detí o to viac, že sa ich vzťahy iba vyvíjajú. Preto sme ich k nám pozvali a dali im možnosť vyrobiť si krmidlá pre vtákov, naučiť sa niečo o našich vzácnych dravcoch a aj formou hier sa naučiť chrániť živú prírodu.“ A tak sa na dvore, patriacom Správe NP SR majstrovalo. Ochránari pomáhali a deti si sami vyrábali vtáčie búdky. „Túto sme vyrobili my a zoberieme si ju do školy. Každý deň do nej budeme dávať potravu pre vtáčikov.“ hrdopredvážal svoj výtvar jeden z malých školákov. S búdkou pod pazuchou sa už ponáhlal na druhé stanovište. Na ňom už čakali sokoliari a ich živé dravé vtáky. Orol, sokol i plamienky driemavé - také boli učebné pomôcky na nezvyčajnej hodine prírodopisu. Najväčšiu pozornosť budil majestátny orol skalný s menom Boris. Deti sa od sokoliarov dozvedeli veľa zaujímavostí o dravcoch. Napríklad to, že pri strmhlavom páde za koršťou dosiahnu rýchlosť najrýchlejších monopostov Formule 1 - až 260 km za hodinu. Alebo to, že k najstarším sokoliarom na Slovensku patrili

Svätopluk. Vrcholným zážitkom bola možnosť siahnúť si na živých dravcov a s predstieraným hrdinstvom Borisa pohladkať. V rovnakom čase, ale na inom mieste v Spišskej Novej Vsi, sa stretla iná skupina ľudí. Na budove rušňového depa sa ocitla nová pamätná tabuľa. Bude pripomínať tragickú udalosť 1. apríla 2011. Na železničnej stanici v našom meste, po zrážke lokomotívy s osobným vlakom, vtedy vyhlasiť 3 ľudské životy. Bolesť pozostalých oddnes nevyhasla. So slzami v očiach čítali mená svojich milovaných, teraz už len vyryté zlatým písmom do čierneho mramoru. Stále sa nemôžu zmieriť s nepochopiteľnou udalosťou, ktorej vinníka nedokázali súdy určiť a potrestať dodnes. Veľký hold a česť ich pamiatke vzdáva aj Spišský Patriot. **-le-**

ZNÁMI NEZNÁMI NOVOVEŠŤANIA

Viktor Mitter - nestor novoveského športu

Lokálpatriot Spiša, Viktor Mitter miluje šport vo všetkých jeho podobách. Športu zasvätil celý svoj život. A to už nestor športu v Spišskej Novej Vsi oslávil svoje okrúhle 80-te narodeniny.

Viktor Mitter = všestranný milovník športu. So športom začal „randiť“ už ako malý chlapec. „Každú voľnú chvíľku som sa venoval pouličnému futbalu, pige a stolnému tenisu. Aktívne som začal športovať ako žiak futbalového oddielu TJ Lokomotíva. Po opakovanom zranení členka na nohe mi tréner „Piké“ Fabián odporučil, aby som s aktívnym futbalom skončil. Preto som začal hrať stolný tenis,“ zaspomínal na svoje športové začiatky.

Po čase chytila Viktora za srdce aj atletika. „Fajčil som od svojich 14 tich rokov. Zdravo som sa našťaval, s cigaretami som skoncoval. Začal som systematicky trénovať. Atletike som sa venoval ako samouk. V meste chýbala atletická dráha. To ma ale od behu neodradilo. Behával som v lese, v okolí Blaumontu, od kameňolomu po tisícročnú kaplnku a späť,“ vysvetľoval. K behaniu v lese postupom času prilákal aj svojich ďalších rovesníkov. Pán

Mitter pretekal v cezpoľnom behu, ale aj v behu na stredné trate. „V rámci Armádskej spartakiády v cezpoľnom behu na 8200 metrov v Zbirohu pri Plzni som sa v priamom súboji stretol s viacnásobným olympijským víťazom, Emilom Zátopkom,“ hovoril. Viktor štartoval v cezpoľnom behu i na majstrovstvách okresu a kraja. Pretekal aj na majstrovstvách ČSR atléto. Kvôli chronickej bronchitíde, Viktor často krát dobíhal do cieľa len nesmiernou silou vôle. Na atletiku celkom nezanevrel. Okrem aktívneho bežca, neskôr pôsobil ako rozhodca, tréner, atletický štatistik, no organizoval aj množstvo atletických súťaží.

V roku 1964 sa stal členom Horskej služby v oblasti Slovenský raj. „Za 30 rokov som sa v Horskej službe podieľal na stavbe domu Horskej služby na Kláštorisku, na záchranej stanici Horskej služby na Dedinkách a vypracoval som zjednodušenú projektovú do-

kumentáciu stavby záchranej stanice Horskej služby, ako vzor pre ostatné oblasti horských služieb na Slovensku. V pohotovostných službách na Čingove a Kláštorisku som odslúžil takmer 5 tisíc hodín,“ priblížil svoju kariéru horského záchránara.

Viktor miloval prírodu v Slovenskom raji, preto začal s organizovanou turistikou v turistickom oddieli Tatran Spišská Nová Ves. „Na túry sme chodili v rámci oddielu, ale aj po krajských, slovenských a celoštátnych podujatiach,“ spresnil.

80 ročný jubilant „zabrdol“ aj do basketbalu v našom meste. „Zabezpečil som sálajúcu pec do telocvične, aby družstvá počas tréningov nezamrzli. Zafinancovali sme to z prostriedkov akcie Z, ktorú som na mestskom výbore riadil,“ ozrejmil. Veľká vďaka patrí pánovi Mitterovi aj za telocvičňu Nad Medzou. „Pričinil som sa o zvýšenie svetlej výšky o 60 cm, aby sa v nej

mohli hrať zápasy II. ligy mužov. Bez toho by sa II. liga v basketbale musela hrať na cudzích ihriskách, napríklad v Poprade, či vo Svite.“ Viktor Mitter si z rozhodcovskej stoličky vyskúšal basketbal aj rozhodovať a zaslúžil sa o výstavbu športovej haly TJ Tatran.

S aktívnym športom definitívne skončil iba pred štyrmi rokmi, presne 26. apríla 2010. „Na záverečnej túre akcie „100 jarných km“ som utrpel úraz. Vďaka Božej prozreteľnosti nešlo o smrteľné nešťastie,“ vysvetlil športovec telom i duchom.

Pán Mitter pochádza z jedenástich súrodencov. Svojim rodičom sa narodil ako desiaty v poradí, v metropole Spiša. „Aj keď som počas života vystriedal viacero zamestnaní vo viacerých mestách, zostal som verný rodnej Spišskej Novej Vsi. V Iglove mám trvalý pobyt takmer 80 rokov,“ prezradil. Novoveskému patriotovi z našej redakcie želáme do ďalších rokov najmä pevné zdravie. **-sim-**

Brit Jonathan žije na Slovensku 22 rokov, Spišská bola jeho prvým „novým“ domovom

Prívlastok chladný Brit pre 48 ročného Jonathana rozhodne neplatí. Jonathan Grest je milý, priateľský, srdečný človek. Keď Jonathan skončil vysokú školu, pracoval v Londýne. Práca ho však nenapĺňala. Navyše si vo veľkom rušnom meste pripadal príliš anonymne a neosobne. Preto sa koncom 80 tých rokov, po politických prevratoch vo východnej Európe, ako mladý ambiciózný dobrodruh, vydal do Československa. „Rozhodol som sa, že chcem učiť angličtinu v Československu a obrátil som sa na ambasádu v Londýne. Povedali mi, že na Slovensku sú voľné miesta pre lektorov na stredných školách.

Poslal som žiadosť a o mesiac neskôr som sa ocitol na gymnáziu v Spišskej. Viedajší riaditeľ školy, Vladimír Komár, požiadal o britského lektora. Preto ma poslali akurát do Spišskej,“ opisoval.

Jonathan prišiel na Slovensko z malého mestečka, neďaleko britského Manchesteru. „Spišská Nová Ves bola mojim prvým domovom na Slovensku. Bolo to v rokoch 1992 až 1993. Aj keď som tu býval iba rok a pol, pamätám sa, ako som chodieval pešo do práce a spieval od radosti z toho, že mám nový život a každý deň mi prináša niečo nové a zaujímavé,“ zaspomínal na svoje začiatky na Spiši.

Mladému Britovi sa v metropole Spiša životný štýl zapáčil. „Stále som spoznával nových ľudí a práca ma bavila. Ako jediný anglicky lektor v meste vtedy, som sa cítil byť užitočný a vážený. Ľudia ma tu prijali veľmi vrúcne. Často ma pozdravili na ulici aj keď sme sa nepoznali. Niekedy malé

deti kričali po mne „ahoj, Jonátan!“ keď som prechádzal cez Tarču, veľa krát sa stalo, že susedia, alebo študenti ma pozvali domov na večeru, na lyžovačku, či na túru. Boli to perfektné časy,“ rozprával.

Jonathan ocenil na Spišskej Novej Vsi v 90 tých rokoch intimitu a pokoj mesta. „Nebolo tu toľko áut ako teraz, obchody boli malé, výber dost obmedzený a v nedeľu boli všetky zatvorené, okrem lahôdok na Letnej. Keď som chcel zavolať kamarátovi v Poprade, išiel som na poštu, napísal som číslo na papier, pani za pultom mi číslo vytočila, a potom ma poslala do kabínky, kde telefón zazvonil. Výplatu som dostal každý mesiac do ruky, okolo štyroch tisíc korún. Ľudia tu boli viac praktickí, ako naši a robili si veľa vecí svojpomocne - svoje džemy, kompóty, šili si vlastné šaty, cez víkend stavali chaty a podobne,“ vymenoval. Jonathana zavialo na istý čas aj do Banskej Bystrice a Banskej Štiavnice. Východ Slovenska

ho však stále lákal a so svojou manželkou Soňou a dvoma malými deťmi nakoniec zakotvili v Prešove. „Dnes máme už 19 ročnú Natálku a 18 ročného Thomasa. Učím tam na prešovskej univerzite, aj na jednej jazykovej škole v meste. Okrem toho pracujem aj ako prekladateľ,“ ozrejmil.

Najťažší pre neho na Slovensku bol jazyk. „Vaše skloňovanie, časovanie, dokonavé a nedokonavé slovesá, kedy dať dlžeň, kedy mäkčeň. Dalo mi to veľmi zaberať. Každý deň som musel počúvať a rozprávať po slovensky. Mal som jednu fantastickú učiteľku - pani Máriu Matlovú. Bola to pani na dôchodku, ktorá bývala v tom istom paneláku, ako ja. Bola mimoriadne pohostinná a inteligentná. Vedela so mnou rozprávať po slovensky tak, že som skoro všetko rozumel, aj keď som tu býval len pár týždňov. Česť jej pamiatke,“ povedal. Vždy, keď príde Jonathan na návštevu do Spišskej, pociťuje určité vzrušenie. „Je to vtedy,

keď prichádzam vlakom a vystupujem. Mám tu totiž veľa krásnych spomienok,“ uviedol. Jonathan si obľúbil viacero slovenských potravín, ktoré na britskom trhu jednoducho nie sú. „Naučil som sa tu piť acidofilné mlieko, jeť tvaroh, piť minerálku a bylinkové čaje. Mám rád slovenské polievky a niektoré múčne jedlá, hoci teraz, musím dodržiavať bezlepkovú diétu. Už si nemôžem dovoliť, napríklad, žiať ani Šariš desiaku,“ spresnil s úsmevom.

Vrátiť sa do Británie nastalo, zatiaľ nehodlá. No keďže mu rodná hruda ale občas chýba, navštevuje ju každý rok. „Priznám sa, že niekedy mi chýba vietor od mora, vlhký severoanglický vzduch a farby pasienok v regióne, kde som vyrastal. Občas veľmi túžim sedieť v starobylej anglickej, alebo waleskej krčme na vidieku, kde nepočuť ani telku, ani rádio, ale len vietor a vreskot čajok,“ poznamenal na záver. -sim-

Apríl – mesiac lesov, alebo ako vzniká les

Na priečelí jednej z tried na Strednej lesníckej škole v Prešove sa vypína múdre príslovie - „Bez lesa niet vody, bez vody niet života“. A hoci si to plne neuvedomujeme, to nádherné spoločenstvo rastlín, zvierat, skál, zurčiacich potôčikov je tým, vďaka čomu sa môžeme nadýchnuť z plných pľúc, či vychutnať si dúšok pitnej vody. Les je bohatstvo a my Spišiáci sme v tomto ohľade skutočne bohatým národom. Veď našu Spišskú Novú Ves obopína masívny veniec lesov. Väčšina z nich, presne 7 400 hektárov totiž patrí nášmu mestu a tento poklad dôkladne spravuje mestská firma Lesy mesta Spišská Nová Ves. My sme sa spolu s lesníkom vybrali do útrobov tajomnej spišskej hory a priblížime vám ako vzniká les.

1. Od semienka až do jasličiek
V prvom rade si treba uvedomiť, že les je živé spoločenstvo

a pre lepšie pochopenie celého mechanizmu prirovnáme život jedného stromu k životu človeka. Ako uvidíte, až tak veľmi sa nelíšia. Les sa obnovuje dvoma spôsobmi. Tým prvým je tzv. prirodzená obnova, kde pod „starým“ lesom samotným pádom semienka zo šišky vyrastie nový stromček. Tento spôsob obnovy je pre lesníkov tým najvdámejším, no ťažko dostupným, pretože až príliš často, vďaka rôznym kalamitám (veterná, podkôrníková), jednoducho „starého“ lesa už niet. A tu prichádzajú na pomoc lesníci. Tí pozbierajú z vybraných, geneticky najschopnejších jedincov šišky, ktoré „vylúskajú“ a semienka starostlivo uložia do pripraveného pôdneho substrátu. Malé semienko sa tak dostane do „lesných jasličiek“, kde je oň skvelo postarané. Tu si hovie pri extrémnej starostlivosti v akejsi drevenej kolíske – „dunemane“

cca 2 roky, až kým sa z neho nestane malý „škôlkar“.

2. V škôlke je stále dobre
Približne 5 až 10 centimetrový stromček sa následne presunie do lesnej škôlky. Zväčša na jar, občas aj na jeseň, ho lesní robotníci zasadia do dôkladne prehnojenej, pooranej a pobraňenej pôdy, kde zotrvá dva až štyri roky. Za ten čas dostáva ozaj prvotriedny servis. Ak je sucho, tak ho polievajú, ak má okolo seba príliš veľa buriny, tak ju vytrhnú, ak naň pečuje slnko, tak ho zatienia a na jeseň ho pred tuhými mrazmi zabalia do perinky z pilín. No aj tento „veget“ sa raz skončí a tak po posúdení a následnom rozhodnutí lesníka príde na jar jasný príkaz – ide sa do školy!

3. Tvrdý prechod do školských lavíc

Je to presne ako u detí. Prechod zo škôlky do tvrdej školskej reality je naozaj krutý a časť zo

stromčekov ho z rôznych príčin (sucho, šok z presadenia, pôdne stanovište) neprežije. Preč je každodenná starostlivosť, lesníci sa k stromčeku dostanú tak trikrát do roka. Raz pri hnojení, raz pri vyžínaní (odstraňovaní okolitej buriny) a tesne pred zimou ho zväčša chemicky ošetrí proti ohryzu zo strany vyhladnutej zveri. Stromček je plne odkázaný na vrtochy počasia, a tak ako správny školák sa musí o svoje miesto na matičke Zemi pobiť. V lesnej škole je osem až desať rokov. Za ten čas výrazne podrastie (v tomto veku má už okolo 2 – 3 metrov), adaptuje sa na prostredie a keď prvýkrát začuje rev motorovej pily, uvedomí si, že je čas ísť na strednú školu.

4. Stredná škola prináša prvú selekciu

Práve v tejto fáze, ktorej lesníci hovoria prerezávka, sa začína formovať nový les. Vyškolení

piliari veľmi citlivo posudzujú, ktorý strom sa pred pilou skloní a ktorý bude žiť ďalej. Do „ďalšieho ročníka“ prejdú len tí najodolnejší, najrovnejší, najkvalitnejší. Selekcia sa síce zdá krutá, no pre následnú odolnosť a kvalitu budúcich porastov je nevyhnutná. Práve tu sa určuje, aký charakter, aké drevinové zloženie bude mať nová hora. Preto je stredná škola v živote stromu, ktorý už vyrástol zo stromčeka, najdôležitejšia. Vo veku približne 20 – 30 rokov strom, ktorý vytvoril so svojimi spolužiakmi už jednotné spoločenstvo – les, je pripustený k maturite a následne prijatý na vysokú školu.

5. „Výška“ je poslednou zastávkou, kde zasahujú „rodičia“

Kvalitná prebierka (výchovný zásah v lese do 50 rokov) je vysokou školou aj pre skúsených lesníkov. Ide o posledný výchovný zásah do života lesa. Le-

sáci sa tu „hrajú“ so svetlom, ide sa po kvalite jedincov, les sa dostáva do svojej finálnej podoby. Začína sa životný kolobeh, na stromoch sa objavujú prvé šišky, z ktorých vypadávajú semienka, do korún sa sťahujú vtáci. Hora po päťdesiatke dozrieva, stromy mohutnejú, z lesa sa stáva húština, kde si nájde svoj domov veľa lesnej zveri. Milióny kubíkov lesnej masy sa pravidelne nadychuje a produkuje pre ľudstvo tak prepotrebný kyslík, vďaka ktorému sa pravidelne môžeme nadychať aj my. A preto, ak nabudúce vstúpime do lesného kráľovstva, správajme sa tak, ako sa v paláci chovať má. S úctou, pokorou a uvedomením si, že ak na svete zmizne posledný strom, odbije ľudstvu posledná hodina. Tak teda skráťme si lesnícky epitaf z priečelia lesníckej školy zo začiatku tohto článku – „Bez lesa jednoducho niet života.“ -ob-

1. Od semienka až do jasličiek

2. V škôlke je stále dobre.

3. Tvrdý prechod do školských lavíc

4. Stredná škola prináša prvú selekciu

5. „Výška“ je poslednou zastávkou, kde zasahujú „rodičia“

PREDSTAVUJEME „MALÉ ŠPORTY“ - ŽENSKÝ FUTBAL

Pred Spišiačkami v kopačkách „kl'akol“ aj slávny Slovan

Futbal je určite najkrajším a najsledovanejším športom na svete. Vo väčšine z nás evokuje súboj dvadsiatich dvoch mužov, ktorí sa snažia dostať to kožené guľaté čudo do súperovej brány. No „vážny“ futbal už dávno nie je len doménou silnejšieho pohlavia. Do tejto fascinujúcej hry začali čoraz hlasnejšie hovoriť aj ženy a ženský futbal zapustil korene aj na Spiši.

Ženský futbal má v našej metropole zelenú, Spišská zásobuje aj reprezentáciu
Pod hlavičkou FK Spišská Nová Ves pôsobia v našej metropole ženy i žiačky už od sezóny 2011/2012. Tie staršie šíria dobré meno Spišskej Novej Vsi v 2. futbalovej lige - skupina východ, kde v konkurencii Bardejova, Michaloviec, Haliča a Liptovského Mikuláša zatiaľ okupujú popredné miesta druholigovej tabuľky. V sezóne 2012/2013 obsadili spišskonovoveské baby v kopačkách celkovo tretie miesto. Ich mladšie

kolegyne zvädzajú tvrde medzišestnástkové súboje v regionálnej lige žiačok skupiny východ, kde sú ich súperkami futbalistky Humenného, Michaloviec, Bardejova a Stakčína. Ženy FK SNV trénuje Mária Drábová, dievčatá má pod palcom Peter Jurjak. „Začiatky boli ťažké, naše baby začínali hrať v okresnej súťaži s chalanmi, no postupne ich pribúdalo, až sme dokázali vytvoriť vlastný tím(y). Zameriavame sa hlavne na mládež, pretože tam vidíme veľký potenciál. Veľmi sa potešíme každému dievča-

tu, ktoré si chce futbal skúsiť, hlásiť sa môže priamo na sekretariáte klubu. Budeme robiť aj nábor, žiaľ máme negatívne skúsenosti, hlavne zo strany otcov dievčat, ktorí nechcú tento šport akceptovať, no pomaly sa aj tu lámu ľady,“ skonštatoval tréner žiačok. A o tom, že to na Spiši robia dobre svedčí aj výpočet reprezentantiek. Veď dres s dvojkřížom na hrudi si v rôznych vekových kategóriách oblieka až sedem Spišiačok – Janka Macalová, Veronika Taranová, Viktória Polláková, Michaela Mazúrová, Mária

Mikolajová, Tamara Solárová, a Timea Gyomraiová.

Spišskonovoveské žiačky majsterkami Slovenska
A práve dievčatám – žiačkam sa podaril nevídaný úspech. Na nedávno skončených otvorených halových majstrovstvách Slovenska získali naše baby nečakané zlaté medaily a boli korunované za majsterky našej krajiny. V ťažkej základnej skupine si postupne poradili so všetkými siedmimi súpermi a s impozantným skóre (21:3) vyhrali všetko „do čoho kopli“.

KRÍŽOVKA

Peter Jilemnický: „Na svete nie je spravodlivosť: Koľko (TAJNIČKA 1) ospevovalo krásu (TAJNIČKA 2), (TAJNIČKA 3) krásu (TAJNIČKA 4).“
Autor: Albin Medúz

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A																				
B																				
C																				
D																				
E																				
F																				
G																				
H																				
I																				
J																				
K																				

Vodorovne: **A:** polovica - dosť po česky - pozliepal - počul, národnostne - 100. **B:** staroegyptský boh slnka - Iridium, ch. zn. - Miroslav - cirkus po rusky - rímsky boh lásky - španielsky určitý člen - ľudoop. **C:** otvorenie rastlín - **TAJNIČKA 4** - polepí na povrchu. **D:** správy - Benjamín, angl., domácky - jedna po taliansky - atmosférický tlak, skr. - jedz na pravé poľudnie. **E:** predpona zložitých slov z významom vzduch - tadial' - okraj obrazov - krídlo, odborne - otecko, zriedkavo, národnostne - česká politická strana. **F:** ázijský štát - ročné obdobie - **TAJNIČKA 2** - meno Chačaturjana - pozýval. **G:** prezervatív - vymieňal - cena, udeľovaná Amer. filmovou akadémiou - vedela, básnický. **H:** obilnina - olej po anglicky - **TAJNIČKA 3** - taliansky zápor - sen po maďarsky. **I:** zabávajú - grécke pomenovanie Dunaja - osmička - kamarát, slangovo - možno. **J:** posielali, básnický - raj - predložka - povrchové bane - uved'te do varu. **K:** takým spôsobom - člen kmeňa Olmekov - Verdiho opera - dedina, nárečovo - tón e zvýšený o poltón.

Zvisle: **1:** literát - ovocie po nemecky. **2:** organizácia tajnej armády vo Francúzsku - podpisom potvrdzovala pravosť. **3:** **TAJNIČKA 1** - keď. **4:** hlúposť, slangovo - prenášalo. **5:** zametal na povrchu - niesol. **6:** oslovenie lorda - kráčať - ďalej po latinsky. **7:** fúkaj do trúbky - „nech Etela prevezme“ - latinská predložka od. **8:** Vezmi - ukazovacie zámeno - bohatier. **9:** pozn. zn. okr. Lučenec - zdroj - pravoslávny obraz svätca. **10:** jedna po nemecky - neprirodzene - daj sa do spánku. **11:** predložka - posol' - bája kráľovná snov. **12:** koncovka zdobenín - vysávala - kameň. **13:** predpona slov s významom mlieko - akým spôsobom - kujný nerast. **14:** ohmatanie - Zlatica po maďarsky - mňa. **15:** pádová otázka - hmla nad horúcim povrchom - chyba. **16:** spravím - zasa. **17:** druh nočného vtáka - nosil na kopu. **18:** pozerala - Rénium, ch. zn. **19:** ponáraj do vody - príhody. **20:** požívala alkohol - miešaj cesto.

Pomôcky: AER, AIDA, ÁLOM, APÍK, BEN, ISTER, ITEM, LAKTO, MOD, ODA

RECEPTY DO STAREJ MACERI

MAŠKRTA STAREHO KOHUTA

Znace, kto ma najväčšiu radosť, keď vidí šľepku? Kohut a kuchár. Pravda, každý z inej strany. Kohuci by sceli, žeby bula čo najživša, my kuchári naopak, čo najlepší je, keď sa už v harenču bars netrepe. A tak vám dneška predstavím poľvečku, čo sa na jar vari v calej Europe, napríklad taliani ju volajú MINESTRONE a možem potverdžiť, že ju znaju robiť lepšie ako tate svoje fiatky. Ani ale my na Spiši sa nedáme zahambič a tak srobujeme, jak sa nam vydari.

Dneška budzem jak Snovden, abo jak dajaky vyslužili agen efbiaj, bo hnedkaj na uvod prezradim dva tajnosci, bez ktorych by ta poľefka nebula nigdaj dobra a na koniec pridam aj trecu fintu a „slepačia“ budze jak z tajnej kucharskej knihy. Čim bula šľepka lenivejša, tym budze poľefka lepša. A aj vy sa neponahľajte, bo čim pomalší ju budzece varie a čim dlhší budze na šporheľtu, tym budze fajnoviejša. Druhym tajomstvom je zelenina, čo sa do nej dava. To zna asi každý diľino, ale to, čo ju robí na jar tak delikatesnu je pomer tej zeleniny, jak hvarime my v Hornadskej kotline KEĽO ČEHO

Co nam treba (okrem peňezoch, borovičky a mladých dzeľčat)?

Pol šľepky, murnu, petržlen, zeler, kalerab, por, keľ, papriku, želenu fazuľku, soľ, vegetu, caly peper, nove korenje, želenu petrušku, luštok a BUBUJON.

Jak postupujeme (nemam na myšli vystavbu dialnic na Slovensku)? Polku mertvej, ošku-banej, očiscenej, vypitvanej a umytej šľepky dame do studzenej vody a na pecu najsamperfši ryhlo, kym nepočne vrec a potom už caly čas ľem pomaly (das štyri hodziny) varime. Keď zovre pridavame želeninu a teraz paterce nezavahac: dva murny a jeden petržlen, čo sce narezali na koľeska, štvrecku zeleru v calosci, polku kalerabu v calosci, das polku poru s totym želenym na koncu, jeden list z kelu, polku želenej papriky vcelku a das dzešec želene fazuľky, narezane na kusečky. Posolíme, rucime das pejc pepre, das tri nove korenja, vyspeme vegetu, žeby poľefka hycila šmak i farbu a pridame jeden maly kračik z luštoka.

Na taneru potom posypce z čerstvo nasekanu zelenu petrušku.

Už by sa zdalo, že je šicko, jak ma byc. Ale, čuduj sa švece, to čo da silu našej poľvečke je BUBUJON, čo je skratka pre Buzof bujon. Bez mučenia sa priznam, že recept zme získali špijonažne, cez agenta Albina, čo sebe bul v lece (bo vtedy maju herci vakacie), robic v kuchyni v bavorskym Garmsi, parten aj kirchene. Raz ho šefka Trudi poslala do zadnej špajzky a tam to uvidzel, zaznamenal a tajomstvo prenosal v hlave (bo motor nema), na Spiš.

Na veľkym pl'echu sa tu varili (aľe ľem tak, žeby bublalo) nasekane kosci z hovedziny, a hydzy aj s kuskami meska, čo na nich zostali. Po das dvoch dňoch ten magľajz, čo sa vyvaril zľali do malých teglikoch z umelej hmoty, šturili do mrazničky a potom už ľem pridavali do polevečky.

A keď pujdzece do Rakuska, abo Bavorska a dace si tam fritanenzupe, čo je vlastne kuracja z palacinkovymi rezancami, ta sila tej poľefky postavi na nohy neľem spiteho, ale aj mertveho.

Bo jak hvari klasik:

KEDZ ŠI Z POĽEVAČKY PRIŠOL DOMU A DOCHADZAJU SILY ŠPRICNI SEBE POL LITRA „SLEPAČEJ“ DO ŽILY

Michal Buza starší

Hlavne skalpy futbalových bášt Trenčína (5:0), či Šale (3:1) mali vo futbalovej obci silný ohlas. A povestnou čerešničkou na torte bolo víťazstvo nad slávnym Slovanom Bratislava. Spišiačky zdolali „belasé“ vo výbornom zápase 1:0 a bez straty kvetinky zaslúžene postúpili do finále. V ňom Novovešťan-

ky v nervydrásajúcom súboji zdolali Hornú Nitru až na pokutové kopy 5:4, keď v normálnej hracej dobe sa zápas skončil patovo 1:1. Po finále vytryskol na púchovskej palubovke gejzír spišskej radosti a oslavy titulu nemali konca kraja. „Na týchto majstrovstvách v halovom futbale Slovenska nás čakala

neľahká úloha. V našej skupine sme mali najťažších súperov, no dievčatá to nezlomilo, zmobilizovali sa, bojovali kolektívne a pridali do toho srdiečko. Myslím si, že titul majsteriek získali právom, pretože to, čo dokázali na ihrisku, tak to bolo niečo fantastické. Preto im spoločne s trénermi Jurjakom

a Gorbárom chceme za klub a mesto poďakovať za dobrú prezentáciu a popriať im veľa ďalších športových úspechov,“ skonštatovala po vydarenom turnaji hlavná trénerka Spišiačok Mária Drábová. „Z futbalového hľadiska sme predvážali asi najlepšie výkony a preto si myslím, že sme zaslúžene domi-

novali. Veď aj Slovan sa zväčša len bránil, no nakoniec sme aj túto prekážku zvládli. Baby sú spolu relatívne dlho a na ich výkone to bolo poznať. Veľmi si ceníme hlavne triumfy nad Šaľou, kde sme dali príležitosť hlavne mladším ročníkom, či už spomínaným Slovanom. Baby dokázali, že tvoria skvelý

kolektív a hlavne preto sa stali majsterkami Slovenska,“ dodal Peter Jurjak. Spišský Patriot sa ku gratulácii pridáva a my všetci veríme, že ženský futbal na Spiši zakorení hlboko a už onedlho začne plodiť sladké futbalové ovocie, z ktorého budú mať fanúšikovia zaslúženú radosť. **-ob-**

Michal Tižo sa snaží o paraolympiádu. Učarovala mu boccia

Čo je zmyslom života? Veľmi filozofická otázka, ktorá má takmer šesť miliárd odpovedí. Každý život píše svoj osud a my vám dnes priblížime človeka, ktorý vyhral ťažký boj a zmyslom jeho života sa stal hlavne život sám.

Michal Tižo bol obyčajným 22-ročným spišskonovoveským chalantom s mladíckymi túžbami, snami, starosťami i nerestami. V jeden horúci letný podvečer sa chcel schladiť vo večerných vodách, no skok do bazény sa mu stal osudným. Tvrdá diagnóza znela - zlomenný krčný stavec C4. V „ľudskej reči“ to znamená úplné ochrnutie všetkých štyroch končatín s možnosťou hýbania hlavou a krkom. „Po tom, čo vyniesli lekári konečnú diagnózu sa mi zrútil celý svet. Jeden hlúpy okamžik rozhodol o totálnej zmene môjho života. Celé dva roky po nehode som len ležal doma v posteli a mal som dosť čierne myšlienky. Tá nemožnosť a beznádej bola strašná,“ začal neľahké spomienky na 16 rokov starú udalosť dnes už 38-ročný Michal. Jeho návrat do života začal jeho brat, ktorý ho spolu s rodinou doslova uniesol na čerstvý vzduch. „Brácho sa vrátil z Moravy a povedal, že stačilo. Nejakoma „napratali“ do vozíka a vyniesli na čerstvý vzduch. Tu si sa narodil, tu žiješ a budeš žiť, povedal vtedy. A hoci sme to nemali ľahké, tam niekde sa začal reštart môjho života. Uvedomil som si, že dni a noci definitívne nekončia v beznáde-

ji a sebaľútosti na posteli, začal som bojovať a opäť ako – tak žiť. Postupne bolo tých vychádzok viac a viac, začali sme navštevovať záhradku, prehodoval som hodnoty, vyfiltrovali sa kamaráti. Tak plynul rok za rokom, snažil som sa každý deň nájsť si niečo, čo by ma naplňovalo,“ zdôrazňuje sympatický Michal, ktorému už v očiach blikajú plamienky života. „Mišo je jednoducho

úžasný. Obdivujem ho, akú má životnú silu, aký má napriek všetkému, zmysel pre humor. Sme ako tá slávna komická dvojica z dnes už kultového filmu Nedotknuteľní,“ hovorí o svojom „zverencovi“ jeho osobný asistent Ľubo Smatana. Michal sa postupne na štátnej jazykovej škole v Sp. Novej Vsi naučil za 6 rokov solídne anglicky. Začal chodiť na rôzne rekondičné pobyty a na

jednom z nich, v Piešťanoch, sa zoznámil so svojou terajšou láskou – bocciov.

Boccia sa stala Mišovou novou životnou náplňou

A čo to vlastne boccia je? Ak poznáte „zdravý“ petang, tak je to jeho obdoba pre postihnutých ľudí. A ak ho nepoznáte, tak vám dáme krátky exkurz do tohto paraolympijského športu. Každý hráč/pár/tím má k dis-

pozícii 6 lôpt. Jeden hráč/pár/tím má červené lopty, druhý modré. Úlohou každého hráča/páru/tímu je dostať svoje lopty bližšie k hlavnej lopte bielej farby (lopta sa volá „jack“), ako súper. A práve tento šport sa stal Mišovým druhým zmyslom života. Boccii sa venuje už takmer rok a za ten čas sa dokonca stihol stať Majstrom Slovenska. „Boccia je skvelý šport. Je to o detailoch, presnosti a totálnom sústredení. V našej kategórii s úplným ochrnutím nemôžem používať ruky, tak ovládam loptu pomo-

cou špeciálnej helmy a rampy, ktorú mi podľa mojich pokynov nastavuje môj asistent. Ten nemôže v oficiálnych zápasoch ani „muknúť“, plní len moje požiadavky,“ vysvetľuje základy tejto zaujímavej hry majster republiky, tvrdo trénujúci v telocvični Základnej školy Ing. Kožucha. Mišo sa už prihlásil na zahraničné turnaje, premiéru absolvuje na turnaji v Poľsku. „Na Slovensku je deväť klubov v ktorých sa boccia hrá. V našom meste pre nedostatok hráčov boccia klub absentuje. Zatiaľ si to financujem sám, no verím, že aj tu sa pohnú veci vpred. Škoda, že nemáme na Slovensku oficiálny zväz, niečo mi však prisľúbilo mesto, verím, že sa to podarí a mne sa splní sen. Chcel by som reprezentovať našu krajinu na Paraolympijských hrách,“ kuje smelé plány do budúcnosti tento skvelý chlapík, ktorý sa zo samotného dna môže dostať až pod vychýrené olympijské kruhy. A čo by odkázal tým, ktorí svoj život pre akékoľvek postihnutie považujú za stratený? „Nikdy sa netreba vzdávať, aj keď sa vám zdá, že už nič nemá zmysel. Nie je to tak. Podstatná je chuť a vôľa a napríklad šport je ideálnym odpútaním sa od problémov, a nie je ich málo, ktoré my postihnutí máme,“ optimisticky uzaviera zaujímavú debatu nielen o boccii človek, ktorý našiel zmysel života v živote samom. **-ob-**

Už tri roky svieti na horolezeckom nebi hviezda Jána Čecha

3. mája 2011 sa v rodine Jána Čecha zastavili hodiny. Pri zlaňovaní legendárneho kopca Grandes Jorasses sa s Janom odtrhol celý skalný blok a následný 100 – metrový pád mal tragické následky. 40 – ročný skvelý horolezec v náručí spolulezca Miša Sabovčíka naposledy vydýchol a pobral sa do horolezeckého neba. Sú tomu presne tri roky.

Na Tomašák a Vysoké Tatry Jano nedal dopustiť

Horolezecká kariéra Jána Čecha začala už v rannom detstve. Už ako malý chalan mal rád turistiku, vibrámy vetral vo svojom obľúbenom Slovenskom raji a čoraz častejšie ho to lákalo ku skobám a lanám. Jeho horolezeckou alma mater sa stal Tomašovský výhľad, ktorý ukrytý v srdci Slovenského raja, ponúka nespočetné lezecké cesty. „S Janom som sa spoznal na Tomašovskom výhľade, keď som mal 15 rokov. On bol ešte o rôčik mladší a keď si dobre pamätám, vtedy sme si prvýkrát na Tomašáku aj zaliezli. Už ďalší rok som jedným okom sledoval Janča, že už ako prvolezec „šarpe“ tomašovské sedmičky. Onedlho už skúšal deviatky a to už aj starší lezci šepkali o veľkom talente. O Janovi sa stále hovorilo ako o lezcovi so silnou morálkou, nebál sa totiž ničoho. Nebol však výnimočný len tým. Hlavne v mladom veku sa vedel na lezenie svedomito pripravovať, zhyb na jednej ruke neurobil okrem neho nik v širokom okolí. O jeho sile svedčí prvovýstup strechou jaskyne Tomašáku - cestou Drevorubač, v ktorej si mnohí lezci v jeho veku ani neškrtli. A liezol s neuveriteľnou ľahkosťou a prehľadom, aj keď sa nikdy nezabudol postávať. „Dnes ma nejako boli koleno, asi som si včera natiahol rameno“, hovorieval často, no na jeho lezení to nebolo nikdy vidieť, no patrilo to k jeho lezeckému imidžu.“ spomína na lezecké začiatky dlhoročný priateľ a Janov švagor Marián Harvilko. Janov talent rýchlo rástol, Slovenský raj mu začal byť „úžky“ a keďže Tatry

sú od Spiša čoby kameňom dohodil, logicky sa zamerl na Tatranských veľikánov. Dnes je už legendárny jeho free sólo výstup Pochýleho platňami v južnej stene Kežmarského štítu s obťažnosťou 8, či prelez Žltých striech v stene tohto Janovho obľúbeného „šutru“. A s „Kežmarákom“ je spojená ďalšia príhoda, ktorú nám vyrozprával ďalší Janov kámoš a spolulezec Milan Školníček. „Podmienky v stene boli vtedy dosť na figu, lebo hore bolo veľa čerstvého snehu. Ale stúpali sme s Janom ako dym a verili sme, že nás nič nezastaví. Hladní a smädni sme sa tešili na to, akú baštu si doprajeme večer v bufete na Skalnatom plesu. Vyčlenili sme si na to „tučný“ rozpočet, odhadom tak 20 Kčs. Ale tie februárové dni boli predsa len prikrátke. A možno my sme boli prikrátky na takú veľkú stenu v zimných podmienkach. Tú sme nakoniec šťastne doliezli, ale na vrchole Kežmaráku nás už zastihla úplná tma. S dnešným rozumom by sme neváhali ani chvíľu a pobrali by sme sa dole. Vtedy však padlo iné rozhodnutie. Hore to bolo fakt lavínózne, t.j. veľa čerstvého snehu, pod nami zostup, o ktorom sme vedeli, že je strmý a aj trocha komplikovaný. A čelovky mali vtedy len väčší horolezci, ako sme boli my. Po zvážení okolností v našich adolescentných hlavách sme sa rozhodli bivakovať až do rána na samom vrchole. Bez spacákov, bez péroviek, 12 hodín v mraze v socialistických kaliopkách, čo nás hriali pod šuštákmi. Rozhodnuté, ostávame! Teplota bola hlboko pod bodom mrazu, nálada však vysoko nad. „Ta

„Bol rozvážny, vytrvalý aj tvrdohlavý, ale hlavne každý podnik bral veselo so smiechom, no zodpovedne. Počúval šiesty zmysel. Bral život taký, aký je...“

dajak vytrimeme, ne?“, utrásil Jano. „Iglú“, čo sme sa snažili vyhrabať, bolo stále len jamou, preto sme si s Janom vymysleli iný figel na zimu vkrádajúcu sa nám pod kožu. V polovici lana som uviazal veľké oko, ktoré Jano prehodil okolo vrcholového balvanu. Keď nám zuby začali drkotať, fungovali sme ako jojo. Zbehli sme dole do žlabu, až pokiaľ lano nami netrhlo, presne tak, ako trhne vódzka rozbehnutého psa. Odtiaľ sme si zamakali pekne hore kopcom späť. To sa opakovalo asi päťkrát. Trocha zahriati a zadýchaní sme potom vo vrúcnom objatí s Janom preklepli ďalšiu polhodinku. Pár kociek pevného liehu poslúžilo na výrobu hnusnej vody v konzerve od pripáleného Salka – to boli všetky naše kalórie. Od šiestej do šiestej bolo času dosť. Kochali sme sa tým morom hviezd, ktorých bolo v mrazivom vzduchu akosi viac ako obyčajne. Čumeli sme striedavo na hviezdy, na hodin-

ky a svetielkujúci Poprad. Stihli sme predebatovať úplne všetko. Na to, kde sme boli, tam bolo dosť živo. Mali sme totiž susedov - veselých meteorológov z Lomnického štítu, ktorí boli v tú noc zjavne naliati ako dogy. Ticho z času na čas pretínali ich zvieračie výkriky. Sem-tam nás osvetľoval aj ratrak, čo pendloval po zjazdovke zo Skalnatého sedla. Bola nám síce zima, ale naše hrôzostrašné predstavy o zimnom bivaku sa nenaplnili. Jediné, čo nás vyrušovalo, bolo vedomie, že doma sa o nás určite boja. Mobilov nebolo a my sme šli na jeden deň. „Keď tu nezamrzne, ta jutre nas isto doma zabiju“, poznamenal nadráňom môj parták. Treba to zažiť na vlastnej koži, aby ste pochopili ten úžasný pocit, keď v tej mrazivej tme zbadáte prvé záblesky ranného zora a potom pocítite životodarné teplo prvých slnečných lúčov. Nadšení, že sme tam hore nepomrzli, sme vykonali akési pohanské obrady

vďačnosti bohom za nový deň a začali sme opatrne schádzať dole. Neuveriteľne šťastní, akí sme veľkí horolezci,“ spomína Milan.

Najťažšiu horu (samého seba) Jano zdolal, smrť si ho našla tam, kde to miloval

Janov talent rástol, stal sa členom československej reprezentácie a aj vo veľkom horolezeckom svete si získaval rešpekt. Neistený, tzv. RP prelez cesty Via Italia v južnej stene Marmolady s obťažnosťou 9 – má aj dnes vysoký cveng. No a nakoniec Janova labutia pieseň – Alpská Trilógia, dosahuje svetové horolezecké parametre. „Bol rozvážny, vytrvalý aj tvrdohlavý, ale hlavne každý podnik bral veselo so smiechom, no zodpovedne. Počúval šiesty zmysel. Bral život taký, aký je a mal mnoho skúseností, nielen lezeckých. Rád rozprával o svojich zážitkoch, mnohé boli dosť výnimočné, neskutočne humorné a bol na ne hrdý. Miloval slobodu. Keď som ho spoznal ja, tak sa čerstvo zaľúbil do Kristinky, s ktorou si plánoval budúcnosť. Výnimočný človek, kamarát, lezecký spoločník. Rád chodieval do hôr liezť sólo, čím dosiahol neuveriteľné výkony. Liezol free sólo tak náročné cesty, ktoré sa asi nikto nepokúsi zopakovať. Bol veľkým dobrákom a každému pomohol ako vedel. Raz sme boli liezť v Kačacej doline Orolínovú cestu na Rumanov štít, Jano v ťažkej dĺžke spadol a zlomil sa mu čakan. Po páde so smiechom na tvári povedal: „Bohovia ma upozornili, nebudeme pokračovať ďalej, treba ísť dole za frajerkou,“ spomína na Jana Čecha

jeden z najlepších horolezcov Slovenska a človek, ktorý s Janom strávil posledné chvíle jeho života, Michal Sabovčík. Jano však bol živý. Všetko robil naplno a „po hlavu“, a tak logicky začali pribúdať zranenia, ktoré mu často nedovoľovali nastúpiť do jeho milovanej steny. A to ho ubíjalo! Útechu čoraz častejšie nachádzal na dne pohárika, no dobrákom ostal aj v tých najtemnejších alkostavoch. „Je to stále dosť čerstvé a pri spomienkach na Jana mi je dosť ťažko. Bol to skvelý človek a výborný kamarát, vždy s úsmevom na tvári. Najviac som si na ňom vážil skromnosť, ktorá zdobila celý jeho, žiaľ krátky život. Ohováranie a sarkazmus mu boli úplne cudzie a nikdy nepokazil dobrú srandu. Obdivuhodné na ňom bolo, ako sa „vyhrabal“ zo zložitého životného obdobia. Prekonal úskalia alkoholu a dostal sa aj po tom do vynikajúcej lezeckej formy. Po návrate z poslednej výpravy si chcel konečne usporiadať život a možno aj založiť rodinu,“ spomína na svojho dobrého kamaráta Róbert Nagy. Veru tak, Jano bol bojovník a nakoniec ten najťažší výstup z alkoholového dna zdolal obdivuhodne. „Čistý“ sa vrátil do milovaných hôr, no paradoxne práve tam, kde to mal najradšej, ho zastihla horolezecká zubatá. Sme však presvedčení, že Janči so svojim nenapodobiteľným zmyslom pre humor už učí anjelov v horolezeckom nebi nové lezecké uzly a ukazuje im svoje šialené neistené cesty. A tí len s nemým úžasom čumia, čo tento skvelý chlapík dokáže. Tak nech ti to v nebi lezie a česť tvojej pamiatke, Janko...

Oliver Buza